

ПОНЯТТЯ ВЕРХОВНОЇ РАДИ – ПАРЛАМЕНТУ УКРАЇНИ

Сорочкіна О. В.

студентка I курсу

*Навчально-наукового Інституту права та психології
Національного університету «Львівська політехніка»*

Згідно статті 6 Конституції України Державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову [1]. Цей поділ влади є доволі логічним та доцільним, адже ще у 18 ст. французький філософ Шарль Луї де Монтеск'є у своєму політико-правовому трактаті «Про дух законів» запропонував теорію поділу влади, яка є однією з провідних політичних доктрин і принцип буржуазного конституціоналізму. Її генезис пов'язаний з виникненням буржуазних політико-правових теорій в Англії в XVII ст. і перш за все з ім'ям Дж. Локка. Однак у нього теорія поділу влади – це вчення про супідрядності влади в державі, створеному суспільним договором, де «законодавча влада за необхідності повинна бути верховною і всі інші влади в особі будь-яких членів суспільства витікають з нього і підпорядковані їй». Класичне формулювання дана теорія отримала, як відомо, у працях Монтеск'є. Мета якої полягає у гарантії безпеки громадян від свавілля і зловживань влади, забезпечити політичну свободу [2].

Сьогодні у більшості країнах світу законодавча влада здійснюється загальнонаціональним, колегіальним, представницьким органом, який у різних країнах світу може мати свою назву: конгрес, національні збори, народні збори, та ін. Проте загальна назва органу законодавчої влади - парламент. Парламент (англ. parliament, франц. parlement, первісно - розмова, від франц. Parler - говорити) - загальнонаціональний представницький орган держ. влади, що діє постійно і головним призначенням якого є здійснення законотворчості.

Діяльність парламенту, його взаємодія з іншими вищими органами державної влади називається - парламентаризмом (франц. - парламентська система, від - парламент) система організації державної влади, для якої характерним є визнання провідної або істотної ролі парламенту. Явище П. є історично зумовленим наслідком суспільно – політичного, розвитку, генетично пов'язаним з періодом історії, який

розпочався європейськими Революціями 17-18 ст. [3]. Парламентаризм тією чи іншою мірою приналежний кожній сучасній державі. Проте міра парламентаризму найбільшим чином залежить від форми державного правління тієї чи іншої держави.

В Україні єдиним органом законодавчої влади є Парламент - Верховна Рада України. В Англії такий законодавчий орган називається парламентом, в США - конгресом, в Швеції - риксдагом, в Норвегії - стортингом, в Німеччині - бундестагом тощо [4].

Батьківщиною парламенту прийнято вважати Англію, але відомо, що найперший парламент у світі - Ісландський Альтінг, датується близько 930 роком. Англійський парламент датується 1265 роком. Попередниками парламенту можна вважати і представницькі органи Стародавньої Греції (Рада чотирьохсот) та Стародавнього Риму (Сенат, Народні збори).

Уперше у вітчизняній науці права термін «парламент» вчені почали застосовувати на початку ХХ ст. Проте, ні в Конституції Української Народної Республіки від 29 квітня 1918 року, ні в Конституціях УРСР (1919, 1929, 1937, 1978 років) ця дефініція не використовувалася. Але, цікавим є те, що в період УЦР фактично представницька (законодавча) влада в тогочасній Україні реалізовувалася Центральною радою через Загальні збори (Велика Рада), однак реальна законодавча робота зосереджувалася в руках Комітету УЦР (Велика Рада) як виконавчого і законопідготовчого органу УЦР [5]. Нормативне закріплення поняття «парламент» знайшло своє місце у ст. 75 Конституції України від 28 червня 1996 року: єдиним органом законодавчої влади в Україні є парламент – Верховна Рада України [6].

Чинна Конституція України визначає Верховну Раду України як єдиний загальнонаціональний постійно діючий, однопалатний, колегіальний, виборний орган законодавчої влади у складі 450 народних депутатів України, які обираються на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування строком на п'ять років.

Пріоритетною рисою українського парламенту як органу законодавчої влади є його винятковість як єдиного органу законодавчої влади у державі, універсальність у системі органів державної влади, що зумовлена, насамперед, унітарним характером нашої держави, тобто

державним устроєм, поділом державної влади на законодавчу, виконавчу, судову, внутрішньою структурою парламенту та іншими обставинами.

Нині в Україні не існує інших органів законодавчої влади і загальнонаціональних або місцевих, крім Верховної Ради України. Не передбачена й можливість делегування нею своїх законодавчих повноважень.

Верховна Рада України є загальнонаціональним представницьким органом державної влади, оскільки вона має право представляти весь Український народ – громадян України всіх національностей і виступати від імені всього народу. Це впливає як із преамбули Конституції та її змісту, так і з назви парламенту - «Верховна Рада України».

Колегіальний характер Верховної Ради як парламенту України полягає насамперед у її складі й порядку роботи. Верховна Рада складається з 450 народних депутатів і є повноважною за умови обрання не менш як двох третин від її конституційного складу. Рішення Верховної Ради приймаються на її пленарних засіданнях шляхом голосування (ст. 84 Конституції).

Виборний характер українського парламенту, як і парламентів інших країн, полягає в тому, що він формується виключно шляхом виборів народних депутатів України. Ці вибори є, як правило, вільними і демократичними. Вони проводяться на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування.

Постійний, постійно діючий характер українського парламенту полягає, зокрема, в тому, що народні депутати обираються до Верховної Ради строком на п'ять років і здійснюють свої повноваження в ній на постійній основі. Верховна Рада України, як зазначається в її Конституції (ст. 82) працює сесійно [7].

Верховна Рада України не знає внутрішнього структурного поділу, оскільки організаційно працює як єдиний орган.

Види парламентів визначаються за їх поділом на палати. Сьогодні у світі існують переважно однопалатні (монокамерні) та двопалатні (бікамерні) парламенти. Початково парламент був однопалатним. Британський парламент, який став прообразом сучасних парламентів у світі, був до середини XIV ст. однопалатним.

Однопалатні парламенти існують у таких державах, як Україна, Ізраїль, Болгарія, Греція, Данія, Португалія, Туреччина, Швеція, Єгипет, та ін.

Значною перевагою однопалатного парламенту є спрощена законодавча процедура, що дає можливість дієво реагувати на явища та процеси в суспільстві, які потребують негайного нормативного врегулювання. Зазвичай, однопалатні парламенти властиві державам, які є невеликими за розмірами та мають одно національний склад населення.

Двопалатні парламенти властиві державам як з унітарним, так і з федеративним устроєм. Такі парламенти мають близько 60 держав світу, серед яких Аргентина, Бразилія, Італія, Іспанія, Румунія, Польща, Франція. До речі, верхня палата всіх перелічених держав називається сенатом. Сьогодні у світі нараховується близько 50 держав саме з такою назвою верхньої палати. Проте верхня палата в Японії називається Палатою радників, Росії – Радою Федерацій, Індії та Швейцарії – Радою штатів, Великобританії – Палатою лордів тощо [8].

На думку українського юриста В. Колісника Україна все ще перебуває на етапі пошуку оптимального варіанту власної моделі парламентаризму [9].

Косінов С.А. вважає, що потребує вироблення наукових засад взаємодія парламенту з інститутами громадянського суспільства, це дозволить визначити межі парламентського контролю, який є одним з проявів природи парламенту як представницького органу, що діє від імені і за повноваженнями народу. Від імені суспільства парламенти через закони видають правила, норми для підзаконної діяльності виконавчої влади [10].

Отже, підсумовуючи вищенаведене можна прийти до висновку, що у світі існує чіткий розподіл влад, законодавча влада здійснюється найвищим вибраним, загальнонаціональним, колегіальним, представницьким органом – парламентом через такий конституційно правовий режим, як парламентаризм.

1. Конституція України від 28.06.1996 [Електронний ресурс]— Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.

2. Монтеस्क'є Ш.Л. Про судову владу і право [Електронний ресурс]. — Режим доступу:<http://uareferat.com>.
3. Великий енциклопедичний юридичний словник / За ред.. акад.. НАН України Ю.С. Шемшученка. — 2-ге вид., переробл. і доповн. — К. : Вид-во «Юридична думка», 2012. — 1020 с. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://leksika.com.ua/legal/>
4. Парламент. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/Парламент>.
5. Терлюк І. Я. Історія держави і права: [навч. посіб.]. — Вид. 3-тє, перероблене. — К. Атіка, 2013. — 628 с.
6. Конституційно-правовий статус верховної ради України. Поняття, ознаки і види парламентів. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://pidruchniki.com/1595021046898/pravo>.
7. Погорілко В.Ф. Конституційне право України. Верховна Рада України — єдиний орган законодавчої влади в Україні. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://uristinfo.net/2010-12-18-14-34-28/116-vf-pogorilko-konstitutsijne-pravo>.
8. Павлова Л. Теоретико-методологічні засади дослідження інституту парламентаризму [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://social-science.com.ua/article/11>.
9. Колісник В. Періодична зміна форми правління та трансформація українського парламентаризму в контексті політичної структуризації./ Колісник // Право України. — 2014. — № 8. — С. 39 — 43.
10. Косінов С. Парламентський контроль як елемент принципу поділу влади / С. Косінов // Юрист України. — 2013. — № 1. — С. 9 - 15.

Науковий керівник: *О.Б. Ковальчук, к. ю. н., доцент кафедри конституційного та міжнародного права ІНПП Національного університету «Львівська політехніка»*

ПОВНОВАЖЕННЯ ПРЕМ'ЄР-МІНІСТРА УКРАЇНИ

Титаренко О.В.

студентка I курсу

*Навчально-наукового Інституту права та психології
Національного університету «Львівська політехніка»*

Роль Прем'єр-міністра за роки незалежності України суттєво зросла, а конституційно-правовий статус набув ширших форм та значень.

Першою і основною функцією Глави Уряду є організаційна. Згідно з положеннями Основного Закону (ч. 5 ст. 114) Прем'єр-міністр України